

BENDE JA-KRISTO NYALO BEDO MAONGE GI LOKRUOK?

Ere yo ma inyalo ng'eyogo ni in Ja-Kristo? Bende nitiere okang' ma ng'ato nyaka luw koro eka luonge kare ni Ja-Kristo? Muma golo siem kuom puonj mag miriambo manyalo lalo ji mang'eny. Ng'ato nyalo fwenyo puonj mag miriambo e yo mane mondo kik olal?

Wakaw ranyisi mar ng'atno moyie kuom Yesu kaka Ruoth kod Jawar, kendo kuom yie ng'atni dhi e kanisa Jumapil ka Jumapil, to pok otimo richo mar terruok ngang' mak mana nyiso hera mare kuom ji duto. Inyalo kawo ng'atni kaka Ja-Kristo?

Lamo Kristo Ok Oromo

Ji mang'eny biro kawo ng'atni kaka Ja-Kristo nikech en gi yie kendo olamo Yesu Kristo kaka Ruoth kendo Jawar. Kata kamano, wach manyalo miyowa buok en ni yie kod lamo Yesu oknyal miyo ibed Ja-Kristo. Yesu wacho niya e Mariko 7:7-8: “*Gilama kayiem nono, nimar gipuonjo chike mag dhano*. Uweyo chik Nyasaye, to umako mana chike mag dhano.”

Kristo oknyal yie kod lamo ma ok otenore kuom chike mag Nyasaye. Ka lamowa ok nyal winjore kod chike mag Nyasaye, mano nyiso ni lamowago gin chike mag *dhano!* Chike molos kod dhano ok gin lamo ma Nyasaye ochikowa. Kuom ranyisi, sewni machalo kaka krismas, pasaka, kod keto jumapil kaka odiechieng' mar Jo-Kristo mar lemo onge kod tiendgi e Muma. Lamo machalo kamagi gin gik ma ochak kod dhano to Nyasaye ok winjgi. Lamo iwinjo kod Nyasaye mana ka lamono winjre gi chikene. Emomiyo, Yesu nogolo siem niya, “Kik upar ni ji duto ma luonga ni Ruoth’, Ruoth’ ema nodonji e piny Ruodh Polo. Ooyo, joma timo gik ma Wuora manie polo dwaro kende ema nodonji” (Mathayo 7:21).

Ji mang'eny ni kod yie ni onge tich motenore kod warruok mak mana ni ng'ato nyaka bed mana gi yie kuom Ruoth Yesu mondo onyal nwang'o warruok. Yesu odagi wachno ka openjo niya, “Ere gima omiyo uluonga ni, ‘Ruoth, Ruoth’, to ok utim gima awachonu?” (Luka 6:46). To kata mana jochiende bende ni gi yie ma kamano, to yiegino miyo gikirni (Jakobo 2:19), to mano okmi wabed Jo-Kristo.

Kuom mano, en gima ber ka ng'ato ka ng'ato ma manyo Nyasaye ng'eyo gima bedo Ja-Kristo mar adiera en kod gima bedo Ja-Kristo mar miriambo en. Johana jiwowa kama, “Osiepena, kik uyie ni ji duto mawacho ni nigi Roho, nigi Roho adier, to temgiuru mondo une ane ka Roho ma gin-go oa kuom Nyasaye” (1 Johana 4:1). Ere kaka wanyalo temo rohogi? Jomoko ni kod yie ni

Roho mar Nyasaye nitiere thuolo kuom timo honni. Jomoko ng'iyoy kanyakla maduong' kaka ranyisi mar fweny ni Nyasaye tiyo kodgi, to jomoko ng'iyoy rieko, tich, kod yangruok mar jayalo. To bende magi nyalo bedo yore mawanyalo tenoree kuom temo rohogi?

Honni Ok Oromo

Kata kamano, watiyo ne Nyasaye ma jahono, mak mana ni Muma wacho maler ni ranyisi kod honni ok gin fweny mag tich Nyasaye. Jaote Paulo kod Johana wuoyo kuom honni mag *miriambo* mitimo gi jogo mokwedo yie (jogo ma ok luw chike Nyasaye) e ndalo mogik.

“Biro mar ng'at mochayo chikno nobed tich Satan. Notim honni duto gi ranyisi mag miriambo, kod wound duto maricho miwuondogo joma olal. Jogo nolal kamano nikech gidagi hero adiera manyalo miyo gikwo” (2 Jo-Thesalonika 2:9-10).

“Ondiek mar ariyono notimo honni madongo ma kata mana mach omiyo lor e polo, biro e piny mana ka ji duto neno. To honni mane oyiene ni mondo otim e nyim ondiek mokwongo ema nowuondogo joma odak e piny. Ne ogolo chik mondo joma odak e piny olos gima ket gi ondiek mane ogo lero mar tho gi ligangla, to ne ok otho” (Fweny 13:13-14).

Hono maduong'no kitiyogo e ndalo mogik biro wuondo ji mang'eny. Magi gin honni matimore kendo adiera ji yudo chang. Muma luongo honnigi kaka mag miriambo nikech Roho mar Nyasaye ok timgi, mana kaka hono mar Farao mar loko luth mare mobedo thuol ok ne otim kod Roho mar Nyasaye. Mae emomiyo Nyasaye dwaro mondo watem rohogi. Piny mar roho ni kod teko, to wan kaka dhano inyalo wuondwa kod roho maricho ma wayie kuomgi kaka tich mar Nyasaye.

Kuom ranyisi, ka janyuolni osebedo kod ng'ol kuom higni pier ariyo to iwinjo ni chokruok mitimoe honni mag chang biro e gweng' maintie. Koro nikech ihero janyuol mari kendo in kod gombo mondo oyud chang omiyo itere kuno. En mor machalo nade ka ineno janyuol mari kowuok e kom mare kendo ka ochikore kod mor ka opako Yesu. Ere kaka ng'ato nyalo nyisi ni ma ok ne en tich mar Roho Maler nikech isebedo kilemo kuom ng'ol mar janyuolni kuom higni mang'eny? Ere gima omiyo inyalo winjo ng'ato manyisi ni ma ok ne en tich mar Yesu Kristo, nikech in iwuon ema ne ineno hono man kod tekono? Mae e gima Yesu nochiwoe siem ka onyiso jopuonjre mage ni “Mesia mag miriambo kod jonabi ma ok madier notuchi. Ginitim ranyisi kod honni, mondo kanyalore to giwuondgo kata mana joma Nyasaye oseyiero” (Mariko 13:22).

Dhano iwuondo nikech pachgi duto lal kuom honnigi kendo ok gidwar nono adiera mar Muma kuom jogo mawuondre ni timo tich mar Kristo. Kar nyiso teko Roho mar Nyasaye, ng'eny mag tije mag honni e ndalo mogik biro bedo mana tije satan.

Kanyakla Maduong' Ok Oromo

Ji mang'eny rango TV mag-gi to giwuoro ahinya ka gineno kanyakla maduong' mar ji madhi e kanisni ka giywak mondo gimi Kristo ngimagi. Joyalo mag TV wacho ni mae en kaka tich fweny mar lwet Nyasaye man kod teko kendo mondo ginyal yudo kony kowuok kuom joneno mag-gi. Ng'ato ok onego non timbe joyalogo mak mana ni ber ka wanono ka bedo kod kanyakla maduong' en fweny mar tij Roho mar Nyasaye.

Muma fwenyo ni kueth maduong' en kaka jogo molal, ok jogo moyudo adiera. Yesu wacho ni kanisa mare en kaka "kueth matin." "Kik uluor un kueth matinni, nimar Wuonu ohero miyo ubed gi loch kaachiel kode" (Luka 12:32). Ng'ato nyalo wacho ni kanisa ne en kueth matin kane ochake kod Yesu to koro sani onego obed maduong'. Kata kamano, Yesu wuoyo kuom *dhi nyime* mar kueth matinni kowacho, "To yo madhi e ngima diny, bende rangach midonjogo tin, kendo joma nwang'e nok" (Mathayo 7:14). Kuom mano jo-Nyasaye ok ong'ere kuom kanisni madongo man gi kueth madongo. Ng'ato bende ok onego okaw wachni kamano nikech kueth matin en mar Nyasaye. Wach mantiere kae en ni kanyakla maduong' mar jogo moyie kik wuond ng'ato kuom yie ni mano tich mar Nyasaye. Adiera, Muma keto tich mar Satan kuom bedo gi ji mang'eny e kinde mogik. "Ondiek mar ariyono notimo honni madongo ma kata mana mach omiyo lor e polo, biro e piny mana ka ji duto neno. To honni mane oyiene ni mondo otim e nyim ondiek mokwongo ema nowuondogo joma odak e piny..." (Fweny 13:13-14).

Muma puonjo ni ji mang'eny biro ng'eyo adiera kod ng'eyo Yesu Kristo e kinde mag Milenia (higni aluf achiel) bang' duogo mar Yesu kristo. E kindego, ibiromi Satan twech mondo kik owuond ji to bang'e nogonye kuom kinde matin mag giko mar milenia (Fweny 20:1-5)

Ere Kaka Ng'ato Nyalo Pogo Ja-Kristo Mar Adier Kod Mar Miriambo?

Ere Kaka Ng'ato Nyalo Pogo Ja-Kristo Mar Adier Kod Mar Miriambo? Ere kaka wanyalo ng'eyo jotich makare mag Nyasaye? Yesu wachonwa e Luka 6:46 niya, "Ere gima omiyo uluonga ni 'Ruoth, Ruoth', to ok utim gima awachonu?" Kendo e Mathayo 24:11-12, owacho kama, "bende jonabi mag miriambo nowuogi, mi nomi ji mang'eny lal. Timbe maricho nomedre, omiyo hera mar ji mang'eny nodog chien." Yesu nowacho ni ketho chike Nyasaye nobed achiel kuom timbe mag jonabi mag miriambo. Ketho chik ema en siro mar jo-Kristo mag miriambo! Jonabi mag miriambo oyie ni Yesu en "Ruoth" mana kod dhok to ok gimako chikene (Luka 6:46). Yesu owuon miyowa siem e Mathayo 7:15, "Beduru motang' ni jonabi mag miriambo, mabiro iru korwakore gi lep rombe, to chutho gin mana ondiegi mangemo." Jonabi mag miriambo nenore kaka rombe ma onge kod ketho, ginenore kaka joma ni kod rieke, ginenore kaka jogo man kare kendo momako weche mag din, mak mana ni ok gin jog Kristo. Gibiro biro kod teko gi nyalo, mak mana ni nyaka wabed kod ng'eyo ni miriambo margi en ketho chik; "to ji mathoth nowachna niya, 'Ruoth, Ruoth! Donge ne wakoro wach e nyingi, kendo wagolo jochiende e nyingi!? Koso donge e nyingi ema ne watimoe honni? Eka anawachnigi niya, 'Ne ok ang'eyou ngang'! Ayeuru kuoma un jorichogi!"

Koro, Ere Kaka Inyalo Ng'eyo ni In Ja-Kristo?

Mondo ibed Ja-Kristo, nyaka ibed kod Roho mar Nyasaye. Jaote Paulo wachonwa kama, “Kendo ka ng’ato onge gi Roho mar Kristo, to ok en ng’ate” (Jo-Rumi 8:9). Koro ere kaka inyalo ng’eyo ni in gi Roho mar Kristo? Jaote Petro wacho kama, “Lokreuru, kendo ng’ato ka ng’ato kuomu nyaka batisi e nying Yesu Kristo, mondo richou owenu, eka Nyasaye nomiu Roho Maler” (Tich Joote 2:38). Ng’ato nyaka *lokre* eka obed Ja-Kristo. Ng’ato oknyal kwero richo ka okia ni richo en ang’o. Bang’ lokruok, ng’ato nyaka we dak e ngima mar richo, to mondo otim kamano nyaka ong’e ni richo en ang’o. Mae terowa e penjo moro: “Richo en ang’o? 1 Johana 3:4 wachonwa gima richo en: “Ng’at matimo richo ketho chik, nikech richo en ketho chik.” Ng’ato nyaka we ketho chike Nyasaye mondo obed Ja-Kristo. Ka ng’ato odak e ngima mar ketho chike Nyasaye, mano tiende ni odhi nyime kod ngima mar timo richo kendo Roho mar Nyasaye onge kuome. Nikech ang’o? Nikech Nyasaye chiwo Roho Mare kuom “jogo moluore” (Tich Joote 5:32). Inyalo penjo ni “luoro en ang’o?” En ang’o ma nyaka waluor eka miwa Roho mar Nyasaye? Yesu nodwoko penjoni ka wuowi moro man gi mwandu nopenje kaka onyalo donjo e ngima mochwere: “To ka idwaro donjo e ngima, to nyaka irit chike.’ To wuowino nomedo penje ni, ‘gin chike mage monego ariti?’ Yesu nodwoke niya, ‘Kik ineki,’ ‘kik iterri,’ ‘kik ikwal,’ ‘kik ihang wach,’ ‘luor wuoru gi meru,’ ‘kendo her wadu kaka iherori iwuon’” (Mathayo 19:17-19).

Inyalo wacho ni Yesu ok ne okwano Sabato mar wik ka wik kata mar higa ka higa kendo ni mano onge kuom chike ma odwaro mondo warit. Parane wachno. Sabato ok en chik kende mane Yesu ok ne okwano. Yesu ok ne okwano chike moko mang’eny ma ibiro yie ni dwarore mondo orit kod Jo-Kristo duto. Kuom ranyisi, ok ne okwano Chik Mokwongo, mar Ariyo, kod mar Adek, magin: “Kik ubed gi Nyasaye moro, mak mana an”, “Kik ulos kido moro amora mopa... Kik ukulrunigi, kata lamogi kik ulamgi”, Kik uluong nying Ruoth Nyasaye ma Nyasachu kayiem nono” (Wuok 20:3-7). Bende adiera ni Yesu ok ne okwano chike adekgi nyiso ni ok onego oritgi? Ooyo. Koro ang’o momiyi chik mar ang’wen (“Paruru chieng’ Sabato kendo uwale ni Ruoth Nyasaye” – wes mar aboro) ok ne okwan? Onge tiende golo chik achiel to iweyo moro? Adiera mantie en ni dwaro mar yesu ok ne en tiyo kod Chike Apar to ne otiyo kod chike mane wuowi ma jamwanduno ok ne rit.

Jaote Jakobo kete thuolo ni chike duto nyaka rit kowacho, “Kata ka ng’ato omako chike duto, to oketho achiel kende, to bura oloye kuom chikego duto. Nikech jal mane owacho ni kik iterri, e jal mane owacho bende ni kik ineki. Kata da bed ni ok iterori, to ineko, to iseketho chik” (Jakobo 2:10-11). Mae tiende ni ng’at ma ketho chik mar Sabato mag Nyasaye dhi nyime kod ketho Chikene kendo odak e ngima mar richo.

To, inyalo wacho ni onge ng’at ma omako chike duto, kuom mano wan duto wan joketh chike. Kata mana jogo matemo mako chike Nyasaye seche moko kethogi. Pogruok ni kanye? Pogruok en ni, jogo maketho chike Nyasaye kod Sabato Mage timo richo ka ging’eyo, to jogo ma temo mako chikene ok tim kamano. Ruoth Daudi kete kamae: “Kiki we richo mag wichteko loya, eka anabed maler, ka aonge gi richo moro maduong’ (Zaburi 19:13). Jandik buk mar Jo- Hibrania

golo siem niya, “Ka wasiko watimo richo mana mar ayiem, bang’ ng’eyo adiera, to onge misango moro mapod odong’ manyalo golo richowa” (Jo-Hibrania 10:26).

Ok wanyal rito chike duto kendwa. Ng’ato ok bed e winjruok kokadho kuom chik to mak mana kuom Kristo. Muma, kata kamano, wachonwa ni Kristo keto jogo moluore kende e winjruok. “Ng’ato nyalo winjo chik, to ka ok omako, to ok onyal bet e winjruok gi Nyasaye” (Jo-Rumi 2:13).

Ang’o Momiyo Nyasaye Ne Ooro Roho Mare?

Mondo wang’e ka wan kod Roho mar Nyasaye, ber ng’eyo gi momiyo Nyasaye miyowa Roho Mare. Waduoguru e Muma Machon mondo wanon. Ka wasomo Rapar mar Chik, Nyasaye ne okecho kod joge kuom ketho chike mage. “Da ber ka gisiko gi chuny moluora kendo morito chikena duto, eka mondo gin gi nyikwagi gidag maber nyaka chieng” (Rapar mar Chik 5:29). Mae e momiyo Nyasaye noneno ber mar lokruok mar chuny mabiro miyo joge mako Chikene. Bang’e Nyasaye nolando kaka obiro timo kokadho kuom nabi Ezekiel kama: “Anamiu chuny manyien kod paro manyien. Bende anagol kuomu chuny matek ka lwanda, mi amiu chuny malong’o. Anaket Rohona awuon kuomu [*Nikech ang’o?*], mondo uluw chikena, kendo urit buchena duto ma asemiyu” (Ezekiel 36:26-27).

En okang’ mar jiwo chuny dhano mondo orit chikene ema nomiyo Nyasaye okelo winjruok ma bang’e noluong ni Muma Manyien. Ji mang’eny wacho ni gin Jo-Kristo mag Muma Manyien ma ok ging’eyo tiend Muma Manyien kata gima omiyo ne obiro. Ma osemiyo ji mang’eny bedo kod yie ni Muma Manyien ne obiro ketho chike Nyasaye, to ma ok en kamano. Tich Mar Muma Manyien en *keto jogo man kod yie mondo omak chike Nyasaye*. Mae e kaka Nyasaye nolando Muma Manyien kokadho kuom Muma Machon.

Ruoth Nyasaye wacho niya, “Ndalo biro ma anatinie singruok manyien gi dhood Israel kod dhood Juda. Ok nochal gi singruok mane atimo gi kweregi kane atayogi kagologi e piny Misri, nimar ne giketho singruok mane atimo kodgi kata obedo ni an Ruodhgi. Singruok ma anatin gi dhood Israel bang’ ndalogo ema: Anaket chikena e parogi, kendo anandikgi e chunyggi. Anabed Nyasachgi, mi ginibed joga” (Jeremia 31:31-33; som Jo-Hibrania 8:8 bende).

Chik onge kendo e kite mopamore mak mak mana e chuny kokadho kuom Roho. Kaonge Roho mar Nyasaye to ok wanyal miye luor. Wadwaro Roho mar Nyasaye nikech “ng’at ma paro mana weche mag dhano mon gi Nyasaye, nikech ok orito chik Nyasaye. Adier, ok onyal rite. Chutho, joma timo mana gik ma ngima mar dhano dware ok nyal bedo malong’o ni Nyasaye” (Jo-Rumi 8:7-8).

Wach Mogik

Nikech wadak e kinde mag ketho sabato, kwedo Sabato ok nen kuomwa ka timo richo. Kaka jogo modak e oganda moyie ni dichwo nyalo kendo mon mang'eny ok nyal neno ni dichwogno en jaricho, kata kaka kanisni moko okne pek bedo kod jadolo ma okendo dichwo wadgi nikech mae en wach ma ok lich ahinya kuom oganda magwa. Jomoko yudo din margi kowuok kuom chikegi. To Jo-Kristo makare ok nyal tiyo kod chikegi kaka yo milamogo Nyasaye.

Ji mang'eny ni kod yie ni ginyalo bedo Jo-Kristo makare ka gidak e ngima mar ketho Sabato. Kata kamano jogi ok nyal yie ni ginyalo bedo Jo-Kristo makare ka gidak e ngima mar terruok. En kuom siro mane ma ji wacho ni Chik mar Ang'wen, mawuoyo kuom Sabato ok lich ahinya moloyo Chik mar Abiriyo, mawuoyo kuom terruok? Yesu nowacho, "Emomiyo, ng'at moketho kata mana chik achiel matinie moloyo kuom chikegi, kendo opuonjo ji mondo otim kamano, to nokwan ka ng'ama tinie moloyo e Loch Polo. To ng'at morito chikego, kendo opuonjo ji mamoko bende mondo otim kamano, ema nobed maduong' e Loch Polo" (Mathayo 5:19).

Koro ok en gima tek pogo kind Ja-Kristo mar adiera kod mar miriambo. Ketho chik ema en ranyisi mar Ja-Kristo ma jamiriambo. Ma e gima Jaote Johana wachonwa e 1 Johana 2:3-6:

"Ka warito chik Nyasaye, eka wan gi ratiro ni wang'eye. To ka ng'ato wacho ni ong'eyo Nyasaye, to ok orito chikene, to en jamriambo, kendo adiera onge e chunye. To ng'ama orito wach Nyasaye ema hera moherogo Nyasaye oselosi mobedo malong'o chuth. Mano e kaka wanyalo bedo gi ratiro ni wan jo-Nyasaye. Ka ng'ato wacho ni en ng'at Nyasaye, to nyaka ngimane bed machal gi ngima Yesu."

Ngima Yesu ne chal nade? Yesu wuon nyisowa e Johana 15:10 niya, "Ka urito chikna, to eka usiko e herana, mana kaka an bende aserito chik Wuora, kendo asiko e herane. Ee, "To ka idwaro donjo e ngima, to nyaka irit chike" (Mathayo 19:17). Ok en gima lich ni e giko mar buk mogik mar Muma, Yesu nofwenyo wechegi ne Jaote Johana kaka rapar mogik: "Joma oselwoko lepgi gin johawi, nimar ginibed gi thuolo mar chamo olemb yadh ngima, kendo mar donjo e dho rangeye mag dala (Fweny 22:14-15).

Jandiko: George Ramocan

Jalok Weche: Elijah Ogeda